

N:o 10.

Ank. till Riksd. Kansli den 10 Febr. 1877, kl. 6 e. m.

Utlåtande, angående Riksgäldskontorets förvaltning under den tid, som förflutit sedan början af 1876 års riksdag.

(R. A.)

Stats-Utskottet har tagit kännedom om den utaf Riksdagens år 1876 församlade revisorer afgifna berättelse om granskningen af Riksgäldskontorets tillstånd och förvaltning, hvilken berättelse till Utskottet remitterats och bland Kamrarnes ledamöter i tryck utdelats, samt genomläst de protokoll, hvilka blifvit hos fullmäktige i Riksgäldskontoret förda efter den 14 Augusti 1876, med hvilken dag revisorerne protokollgranskning slutade, till och med den 20 Januari 1877, å hvilken dag fullmäktiges berättelse till innevarande års riksdag blifvit afgifven, och får härmed meddela yttrande så väl öfver hvad revisorerne uti sin berättelse i ett eller annat hänseende erinrat och föreslagit som ock öfver de till Utskottet remitterade motioner, hvilka med granskningen af Riksgäldskontorets förvaltning ega sammanhang, samt hvad i öfrigt vid berörda, af Utskottet verkställda granskning förekommit.

1:o.

Angående förhöjning af arfvodet för fullmäktige.

(Rev.-ber. sid. 43.)

Beträffande fullmäktiges godtgörande för det dem lemnade uppdrag anförda revisorerne, att enligt det för Riksgäldskontoret gällande reglemente fullmäktige såsom arfvode åtnjuta, ordföranden 3,200 kronor samt

Bih. till Riksd. Prot. 1877. 4 Saml. 1 Afd. 4 Häft.

hvar och en af de öfrige fullmäktige 1,600 kronor årligen; hvarförutom fullmäktig, som ej är i Stockholm bosatt, eger att för en resa årligen till och från hemorten uppbära kostnadsersättning, beräknad efter samma grunder, som gälla för resekostnadsersättning åt Andra Kammarrens ledamöter. Derjemte uppbära de två fullmäktige, som äro deputerade, för sina med detta uppdrag förenade åligganden arfvoden, som fullmäktige ega att bestämma. Dessa sistnämnda arfvoden, som vanligen beräknats per månad, hafva hittills varit sålunda bestämda, att den deputerad, som utöfvat den närmaste tillsynen öfver det sätt, hvarpå tjenstemännen fullgöra sina åligganden, tillagts 400 kronor och den andre deputeraden 200 kronor i månaden. Fullmäktige uppbära följaktligen följande arfvoden, för år räknadt:

Fullmäktiges ordförande	kronor 3,200: —
sex fullmäktige, hvardera	» 1,600: —
hvarförutom en deputerad åtnjuter	» 4,800: —
och en deputerad	» 2,400: —

Efter denna redogörelse för beloppet af ifrågavarande arfvoden anföra revisorerne vidare, att den hittills varande godtgörelsen till fullmäktige såsom sådana redan förut icke kunnat annat än anses ganska knapp i förhållande till de anspråk, som det allmänna stälde på och hvilkas uppfyllande det egde rätt att fordra af dem, som erhöle och mottoge förtroendet att ombesörja ett så maktpåliggande uppdrag som styrelsen öfver Riksgäldskontoret. Under nuvarande förhållanden och deraf betingade ökade fordringar på godtgörelse för så väl offentliga som enskilda tjänster och förtroendeuppdrag måste det nuvarande arfvodet anses allt för litet motsvara vigten och ansvaret af de åligganden, för hvilka det skulle utgöra ersättning; och i synnerhet torde detsamma vara ännu mindre tillfredsställande för de fullmäktige, som icke i alla fall måste uppehålla sig i hufvudstaden. Ehuru revisorerne icke tilltrött sig att framställa något förslag rörande det belopp, hvartill arfvodet lämpligen borde förhöjas, hade de ansett sig böra fästa Riksdagens uppmärksamhet på billigheten och nyttan deraf att detsamma blefve sådant, att den, som egnade tid och arbete åt så viktiga ärenden, komme att därför erhålla en deremot svarande ersättning.

Om det belopp, hvarmed fullmäktige skulle för det dem lemnade uppdrag godtgöras, måste bestämmas efter måttet af det ansvar, som med detsamma är förenadt, och efter betydelsen af de frågor, hvilkas afgörande är åt fullmäktige öfverlemnadt, torde visserligen de anslagna, ofvan uppgifna arfvodena af 3,200 kronor åt ordföranden och 1,600

kronor åt hvar och en af öfrige fullmäktige vara allt för ringa. De synas ock, i likhet med arfvodena för flera andra liknande offentliga uppdrag, ej egentligen vara att betrakta såsom en ur ofvan antydda synpunkt bestämd ersättning för uppdragets fullgörande, utan fast hellre hufvudsakligen afse att sätta den, som mottager uppdraget, i tillfälle att utan uppoffring åt detsamma egna den *tid*, som erfordras. I öfverensstämmelse härmed är det, beträffande godtgörandet af de dagliga bestyr, hvilka på fullmäktige ankomma och genom deras deputerade utöfvas, åt fullmäktige sjelfva öfverlemnadt att bestämma det belopp, hvarmed dessa deputerade, utöfver deras arfvoden såsom fullmäktige, skola för samma, mera tid kräfvande bestyr ersättas.

Beloppet af fullmäktigsarfvodena har ej heller, så vidt Utskottet har sig bekant, inverkat på möjligheten att till fullmäktige erhålla personer, lämplige att mottaga detta grannläga offentliga uppdrag.

Vid sådant förhållande och med fästadt afseende jemväl derå att något bestämdt förslag, af beskaffenhet att påkalla beslut, ej blifvit väckt och till afgörande föreligger, hemställer Utskottet,

att revisorerne ifrågavarande framställning ej må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

2:o.

Angående suppleanter för fullmäktige.

(Rev.-ber. sid. 44. Fullm. utl. sid. 154.)

Efter en redogörelse för de i Riksgäldskontorets nu gällande reglemente befintliga stadganden angående dels det för beslutmessighet bestämda antal fullmäktige och dels suppleants inkallande erinra revisorerne, att tillfällen kunde inträffa, såsom ock skett, då två fullmäktige efter derom gjord annälan från staden bortrest, och någon af de kvarvarande fått tillfälligt förhinder, att endast fyra fullmäktige vore vid sammankomst tillstädes. För att undanrödja de olägenheter, som deraf möjligen kunde förorsakas, har det synts revisorerne lämpligt att för den tid, fullmäktig åstundade vara borta från staden, suppleant i hans ställe inkallades. Förutom den fördelen, ett dylikt stadgande skulle medföra, att för besluts fattande erforderligt antal fullmäktige alltid komme att vid sammankomst vara tillstädes, bereddes för suppleant, genom dess deltagande i ärendenas behandling, lättare tillfälle att sätta sig in i desamma.

I sammanhang härmed hafva revisorerne velat framhålla, att det otvifvelaktigt skulle vara ej mindre för fullmäktige än för suppleanter mera tillfredsställande, om föreskrift, som nu saknades, blefve meddelad om beloppet af den ersättning, som tillkomme suppleant för den tid, han varit i tjänstgöring.

På grund häraf hafva revisorerne hemställt, att lämpliga stadganden i berörda hänsenden måtte varda införda i det nya reglemente, som af Riksdagen komme att för Riksgäldskontoret fastställas.

I sitt häröfver afgifna utlåtande hafva fullmäktige till en början åberopat de nu gällande stadganden i afseende å suppleants inkallande, innefattade i §§ 43 och 44 af det vid 1876 års riksdag för Riksgäldskontoret utfärdade reglemente, hvilka innehålla, § 43: »Uppkommer ledighet bland fullmäktige, inträder suppleant enligt af Riksdagen bestämd ordning», och § 44: »Är styrelsen ej så fulltalig, som för besluts fattande erfordras, enligt hvad här nedan föreskrifves, eger fullmäktiges ordförande att inkalla erforderligt antal suppleanter.»

Enligt dessa stadganden är således ovilkorlig föreskrift om suppleants inträdande meddelad *endast* för det fall, att *ledighet* bland fullmäktige uppkommer, i hvilken händelse suppleants inträdande nödvändiggöres af grundlagens bud derom att fullmäktige skola vara sju. I öfrigt är suppleants inkallande gjordt beroende deraf att styrelsen icke utan en sådan åtgärd är »så fulltalig, som för besluts fattande erfordras». Då nu revisorernes förslag afser att för den tid, fullmäktig åstundade vara borta från staden, suppleant skulle i hans ställe inkallas, ehvad sådant för besluts fattande erfordrades eller icke, innefattar detta förslag alltså en ändring af ofvan citerade föreskrifter.

Efter att hafva erinrat derom, att dessa föreskrifter äro ordagrant lika införda i alla för Riksgäldskontoret utfärdade reglementen ända från och med år 1867, då i följd af representationsreformen de förut meddelade dithörande bestämmelser omarbetades, anföra fullmäktige vidare:

»Någon olägenhet af desamma har, så vidt fullmäktige hafva sig »bekant, ej försports, utan tvärtom hafva berörda föreskrifter visat sig »ändamålsenliga. Såsom exempel på deras tillämpning få fullmäktige »anföra, att vid förhandlingarne om det senaste statslånet, då tvenne »fullmäktige voro frånvarande, en till följd af sjukdom och en till följd »af offentligt uppdrag på annan ort, men det i anseende till omförmälda »ärendes stora vikt ej ansågs lämpligt att fullmäktiges antal vore inskränkt »till det i reglementets 55 § för sådant fall medgifna minsta, af fem, »blef suppleant af ordföranden inkallad. Deremot, då under tiden för »nämnda låneaffärs afvecklande och i sammanhang dermed stående åt-

»gärder det någon gång undantagsvis inträffade, att fullmäktiges antal nedgick till det minsta fastställda, men deras förstärkande med suppleant »ej lät sig göra utan inkallande till tjänstgöring af suppleant, som icke »deltagit i den föregående handläggningen af de föreliggande, af lånets »upptagande föranledda, med hvarandra sins emellan sammanhang egande »frågor, ansågs det mindre lämpligt och mindre med reglementets anda »öfverensstämmande att utan något behof påkalla ett sådant endast till- »fälligt deltagande i Riksgäldskontorets förvaltning än att, på sätt regle- »mentet uttryckligen förutsätter, fullmäktige, till det för beslutanderätt »bestämda antal närvarande, utan suppleants inkallande fattade de beslut, »som af omständigheterna påkallades och om hvilka någon meningsskilj- »aktighet icke bland fullmäktige förefans.

»Fullmäktige hafva anfört dessa omständigheter, emedan desamma »synas lemna ett bidrag till bedömande deraf, huruvida, såsom full- »mäktige anse, de nu gällande ifrågavarande stadgandena äro ändamåls- »enliga och för säkerheten i verkets förvaltning tillfyllestgörande eller »om de, såsom revisorerne föreslagit, böra förändras. Bifall till reviso- »rernes förslag skulle naturligtvis medföra den påföljden, att suppleanter »komme att vida oftare än hittills och utan något i sakens natur »grundadt behof i Riksgäldskontorets förvaltning deltaga. Men huruvida »ett sådant deltagande skulle för styrelsen medföra ökad styrka, torde »kunna på goda skäl betviflas.

»Revisorerne hafva för sitt förslag andragit två skäl. Det ena be- »står i den fördel, det föreslagna stadgandet skulle medföra, att för besluts »fattande erforderligt antal fullmäktige alltid komme att vid sammankomst »vara tillstädes. Fullmäktige hafva sig ej bekant, att motsatsen någonsin »inträffat, och i sjelfva verket synes den fordran på ett verks styrelse, »att den tillser och bevarar sin beslutmessighet, vara allt för ringa, att en »reglementsförändring skulle behöfva af densamma påkallas.

»Det andra skälet innefattas deri, att genom förslaget antagande »skulle för suppleant beredas lättare tillfälle att sätta sig in i ärendena. »Denna synpunkt vid meddelande af bestämmelser angående verkets sty- »relse är en helt annan än den, fullmäktige vid ett föregående tillfälle »uttalat och hvilken vann Riksdagens bifall. Den synes ock väl under- »ordnad för att kunna tillmätas någon synnerlig betydelse.»

Fullmäktige fästa vidare uppmärksamheten derpå, att stadgandena »angående suppleants inkallande för närvarande äro för Riksbanken och »Riksgäldskontoret af lika innehåll, om än den föreskrift, som i senaste »bankoreglementet influtit derom att ärenden i Riksbanken kunna afgöras »af allenast fyra fullmäktige, *derest tre af dem äro om beslutet ense*, i viss

mån, men i en revisorerens framställning motsatt riktning, inverkade äfven på inkallande af suppleant. Som emellertid revisorerne framställt sitt ifrågavarande förslag endast beträffande Riksgäldskontoret, skulle genom bifall till detsamma uppkomma en ytterligare olikhet i grunderna för de båda verkens styrelse.

Fullmäktige hafva alltså ej ansett sig kunna för sin del tillstyrka detta revisorerens förslag.

Revisorerens i sammanhang härmed gjorda hemställan, att föreskrift, som nu saknades, blefve meddelad om beloppet af den ersättning, som tillkomme suppleant för den tid han varit i tjänstgöring, är, lika med deras ofvan omnämnda förslag angående suppleants inkallande, af dem gjord endast för Riksgäldskontoret.

Fullmäktige hafva i sitt utlåtande upplyst, att i ifrågavarande afseende hittills så förfarits, att det ansetts ankomma på den eller de fullmäktige, som föranledt suppleants inkallande, att med honom uppgöra om berörda ersättning.

Lika med fullmäktige finner Utskottet de nu gällande stadganden i afseende på suppleants inkallande vara att föredraga framför den af revisorerne föreslagna föreskrift. Ej heller i afseende å den af revisorerne väckta frågan om ersättning åt suppleant kan Utskottet understödja deras förslag. Det torde knappt vara möjligt att i detta hänseende meddela någon bestämmelse, som i hvarje fall blefve med rättvisa och billighet förenlig, enär af lätt insedda skäl hvarken den tid, för hvilken suppleant varit till tjänstgöring inkallad, eller ens det antal sammanträden, han bevisat, kunna anses utgöra en mätare å det arbete, som af honom påkallats, eller städse motsvara någon viss andel af fullmäktigsarfvodet, som bestämts i ett för allt för hela året, utan hänsyn dertill att under detsamma göromålen måste vara synnerligen ojemnt fördelade och således upptaga än mera och än mindre tid. Något behof af en bestämmelse i ifrågavarande afseende har, så vidt Utskottet känner, ej heller visat sig.

Utskottet hemställer alltså,

att revisorerens ifrågavarande framställning ej må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

3:o.

Angående uthyrning af lägenheter i Riksdagens hus.

(Rev.-ber. sid. 45. Fullm. utl. sid. 156.)

1876 års revisorer hafva ånyo dragit under Riksdagens pröfning en af 1875 års revisorer väckt, men af 1876 års Riksdag utan afseende

lemnad framställning angående uthyrning af några lägenheter i Riksdagens hus, hvilken uthyrning af revisorerne ansetts olämplig.

De skäl, hvilka förnänt 1876 års revisorer att återupptaga denna fråga, bestå hufvudsakligen *dels* deri att veduppköp någon gång måst ske i slutet af vintern till högre priser, hvilket skulle genom de uthyrda lägenheternas användande till någon del till upplagsplats för ved förekommas, och *dels* i den eldfara, som skulle uppkomma ej mindre genom uthyrningen i och för sig sjelf, än genom det sätt för förvaring af brandredskapen, som af revisorerne omförmäles, men hvilket genom de uthyrda lägenheternas användande till sistnämnda ändamål skulle kunna lämpligare ordnas; hvarförutan revisorerne påpekade, att i det för Riksgäldskontoret utfärdade reglemente stadgande finnes meddeladt endast om *hyresfritt* upplåtande för tillfälligt begagnande af rum och lägenheter i Riksdagens hus.

Fullmäktige hafva i sistnämnda hänseende i sitt utlåtande genmält, hurusom den omständigheten, att reglementet tillåter fullmäktige att för vissa fall, då Riksdagen icke är församlad, medgifva *hyresfritt* begagnande af rum och lägenheter i Riksdagens hus med tillhörande möbler och inventarier, för ingen del torde kunna tolkas såsom ett förbud för fullmäktige att *mot hyra* upplåta för Riksdagen obehöfliga lägenheter i ett hus, som står under fullmäktiges inseeende.

I afseende åter å veduppköpen hafva fullmäktige anfört, att den anmärkta uthyrningen ej med frågan om dessa har något sammanhang, emedan, då veduppköp någon gång skett i slutet af vintern, sådant aldrig förorsakats af brist på utrymme, utan af andra anledningar. Under de senaste tre åren hade i öfrigt sådana veduppköp om vintern ej förekommit mera än en enda gång, år 1875, då 10 famnar björkved och 2 famnar barrved — en i förhållande till hela den årliga vedåtgången, vanligen 160 å 170 famnar björkved och 60 och 70 famnar barrved, ganska ringa qvantitet — inköptes i April och Maj af anledning, att under den stränga vintern 1874—1875 mera ved åtgått än på hösten kunnat beräknas.

Beträffande vidare eldfaran och brandanordningarne i Riksdagens hus, hafva fullmäktige meddelat, att de i berörda ämne låtit höra brandchefen i Stockholm och arbetschefen för Stockholms vattenledning samt beslutit vidtaga samtliga de åtgärder, hvilka af nämnda sakkunniga personer, efter hållen besigtning, föreslagits; hvarjemte fullmäktige slutligen i fråga om den anmärkta uthyrningen förklarar det knappt behöfva nämnas, att, så snart något Riksdagens behof af lägenheterna uppkomme, fullmäktige utan dröjsmål komme att uppsäga hyreskontraktet; men då något sådant behof ännu ej vore för handen, saknade fullmäktige till en dylik åtgärd all anledning.

Utskottet har ej funnit något skäl att i denna mindre viktiga fråga tillstyrka Riksdagen att ingripa i fullmäktiges förvaltning af riksdagshuset samt frångå sitt i samma ämne under sistlidna år fattade beslut och hemställer alltså.

att revisorerne ifrågavarande framställning må af Riksdagen lemnas utan afseende.

4:o

Angående beredande af ökad utrymme för Riksdagens bibliotek.

(Rev.-ber. sid. 46. Fullm. utl. sid. 157.)

I skrifvelse till Stats-Utskottet den 27 April nästlidet år hemstälde fullmäktige, för beredande af ökad utrymme åt Riksdagens bibliotek, om framställning till Riksdagen derom att, mot det föreståndaren för Riksdagens bibliotek till fullmäktiges disposition afträdde de för närvarande åt honom upplåtna, till biblioteket angränsande rum samt afstode från den honom tillerkända rätt till fri vedbrand, honom måtte beviljas en hyres- och vedbrandsersättning af 750 kronor, för år räknadt.

Till svar härå yttrade, i skrifvelse till fullmäktige den 12 sistlidne Maj, Stats-Utskottet att, enär samtliga de i riksdagshuset befintliga lägenheter, för så vidt de ej vore för Riksdagens eget behof bestämda, stode under fullmäktiges disposition, vore fullmäktige således i tillfälle att bereda biblioteks föreståndaren annan bostad i ersättning för den åt honom för närvarande upplåtna, äfven om en sådan åtgärd skulle föranleda utgående af det motsvarande belopp, som i Riksgäldskontorets reglemente och aflöningsstat funnes för mistad bostad vederbörande tillerkänt; och enär ett sådant sätt för frågans lösning medförde ej blott en minskad utgift i jemförelse med den af fullmäktige ifrågasatta, utan äfven den fördel, att biblioteks föreståndaren fortfarande komme att vara i riksdagshuset boende, ansåg Utskottet sig ej böra hos Riksdagen göra den af fullmäktige föreslagna framställningen.

I sin berättelse hafva nu revisorerne andragit, att genom det år 1875 af Riksdagen till mera än dubbla beloppet mot förut ökade anslaget till biblioteket och genom det utbyte af handlingar, som numera egde rum med representationerna i 10 af Europas länder, vore det otvifvelaktigt, att det obetydliga utrymme, som för närvarande funnes i biblioteket, inom en mycket kort tid skulle blifva upptaget. För beredande

dande af det ökade utrymme, som sålunda vore af behovet påkalladt, syntes, enligt revisorerne uppfattning, ingen lokal vara lämpligare än den åt bibliotekarien nu upplåtna, såsom liggande bredvid och genom två dörrar stående i samband med bibliotekslokalen.

Riksdagens bibliotek innehölle, enligt bibliotekariens uppgift, mera än 9,300 volumer. Då till vårdandet och förökandet af en sådan samling naturligtvis fordrades en därför lämplig person, och böckernas tillhandahållande under riksdagarne stälde ännu större fordringar på honom, hade revisorerne icke kunnat förbise, att det vore af vigt att bibliotekarie sällan ombyttes, och följaktligen att hans ställning blefve sådan, att han kunde finna sin uträkning vid att bibehålla befattningen. Då revisorerne till fullo delade den af Stats-Utskottet uttalade åsigt, att det vore en fördel för Riksdagen, att bibliotekarien vore boende i riksdagshuset, och således att bostad borde honom der beredas; då vidare ingen annan passande lägenhet till bostad åt bibliotekarien inom nämnda hus torde finnas att tillgå än den, som vore upplåten åt vice värden; då denne enligt tjänstgöringsordningens 45 § åliggande göromål icke syntes vara af större eller vidsträcktare beskaffenhet, än att de kunde fullgöras af den, som innehade bibliotekariebefattningen, och då slutligen de egenskaper, som för berörda göromåls bestridande erfordrades, måste förutsättas vara till finnande hos den, som vore bibliotekarie, så hade revisorerne icke tvekat att för sin del uttala, det vice värdskapet för Riksdagens hus borde förenas med bibliotekariebefattningen, hvarigenom, för beredande af ökad utrymme för biblioteket, hvarken någon ny bostad behöfde inredas eller någon hyresersättning ifrågakomma.

Emellertid hade, redan innan revisorerne gjorde sin ofvan omförmälda framställning, fullmäktige fattat beslut i berörda, till deras afgörande öfverlemnade fråga. Af protokollet vid det sammanträde, hvarunder ifrågavarande ärende af fullmäktige afgjordes, inhemtas, att af de lägenheter, till hvilkas begagnande för beredande af ökad utrymme åt Riksdagens bibliotek Stats-Utskottet i dess ofvan omförmälda skrifvelse hänvisat fullmäktige, hade ingen synts fullmäktige vara lämpligare än den i våningen under biblioteket belägna, åt en vaktmästare upplåtna, bestående af ett större och ett mindre rum, en förstuga, ett kallrum och ett kök, emedan denna lägenhet vore från bibliotekslokalen skild endast medelst en kort trappa, till hvilken omedelbar utgång förefunnes från ett af biblioteksrummen. De anmärkningar beträffande berörda lägenhet, hvilka af biblioteksföreståndaren i ett till fullmäktige afgifvet memorial blifvit uttalade, rörde endast dess möjliga användande såsom bostad åt biblioteksföreståndaren, men ett sådant användande vore ej af behovet

påkalladt, och genom lägenhetens begagnande omedelbart för bibliotekets behof vunnes jemväl, utom ett ganska betydligt ökad utrymme, den fördelen, att det ej blefve erforderligt att skilja biblioteksforeståndaren från hans, invid den egentliga bibliotekslokalen och således särdeles lämpligt belägna bostad, hvilken han sedan länge innehaft. Ifrågavarande lägenhets användande till bibliotekslokalens utvidgning vore ock, helst om den till densamma ledande trappnedgång under den kallare årstiden uppvärmdes och belades med mattor, ej förenad med någon nämnvärd svårighet, enär kommunikationen mellan densamma och den nuvarande bibliotekslokalen vore ytterst lätt, samt bibliotekets samlingar till en ej ringa del bestode af sådana arbeten, hvilkas begagnande mycket sällan ifrågakomme, t. ex. tio främmande länders riksdagshandlingar, äldre upplagor af böcker, utaf hvilka nya upplagor utkommit och anskaffats, vissa tidskrifter med mera, hvilka arbeten alltså borde i främsta rummet till den nya delen af bibliotekslokalen förflyttas; hvarförutan en sådan förflyttning i allt fall ej behöfde ske annat än i den mån, den påkallades af ett knappare utrymme i den nuvarande bibliotekslokalen.

På dessa skäl och i enlighet med ett af Herr Ordföranden såsom inspektor för Riksdagens bibliotek gjordt förslag hafva fullmäktige beslutat, att ofvannämnda lägenhet skall från den 1 nästkommande April användas till utvidgning af lokalen för Riksdagens bibliotek i den mån sådant erfordrades; hvarjemte fullmäktige i sammanhang härmed fattat beslut om åtskilliga verkställighetsåtgärder, hvarom fullmäktiges vid deras utlåtande öfver revisionsberättelsen tryckta protokoll den 12 Oktober 1876 innehåller närmare upplysning.

I sammanhang med handläggningen af revisionsberättelsen i ifrågavarande del har Utskottet till behandling förehaft en inom Andra Kammarren af Herr *Christen Assarsson* med hvilken Herrar *A. Andersson* från Göteborgs och Bohus län samt *P. Engman* instämt, väckt, till Stats-Utskottet remitterad motion (N:o 62), deruti, med upptagande af revisorernes ofvan omförmälda yttrande, hemstälts, att bibliotekarie- och vicevärdsbefattningarne i riksdagshuset skulle sammanslås och förenas i en persons hand och att denne finge till bostad begagna den af nuvarande vice värden innehafvande våning i Riksdagens hus, samt att de af bibliotekarien nu begagnade rum skulle användas till bibliotekets utvidgning.

Genom fullmäktiges ofvannämnda beslut har det ökade utrymme, som kan för riksdagsbiblioteket erfordras, blifvit biblioteket beredt, på ett sätt, som, så vidt Utskottet kan finna, icke är förenadt med någon olägenhet och som står i hufvudsaklig öfverensstämmelse med den utväg

till frågans lösning, hvartill Utskottet med sin ofvan omförmälda skrifvelse den 12 Maj 1876 afsåg att hänvisa fullmäktige.

Ur denna synpunkt torde således något skäl ej förefinnas att bifalla den i revisorernes berättelse och ifrågavarande motion gjorda framställning.

Beträffande åter frågan i och för sig om förening i en persons hand af vice värds-befattningen i Riksdagens hus och biblioteksföreståndarebefattningen, kan Utskottet ej underlåta erinra derom, att afgörandet af denna fråga måste vara i hög grad beroende derpå, att en person, lämplig att bekläda dessa båda, sins emellan ganska olikartade befattningar kan vara att tillgå. Utskottet är förvissadt derom, att fullmäktige i Riksgäldskontoret, under hvilka dessa befattningar lyda, visserligen icke lära underlåta att hopslå desamma, om och när någon fördel för det allmänna skulle af en sådan hopslagning beredas.

Deremot anser Utskottet sig ej kunna tillstyrka Riksdagen att i en i sig sjelf ganska underordnad förvaltningsfråga, hvars lösning enligt sakens natur måste vara af rent personliga förhållanden beroende, fatta ett beslut, som må hända ej lämpligen utan dröjsmål låte sig verkställa. Ej heller bör Utskottet lemna oanmärkt, att af den ifrågasatta föreningen i en persons hand af omförmälda befattningar ingalunda såsom ovilkorlig slutsats följer att, såsom i Herr Christen Assarssons med fleres motion föresloges, den af nuvarande vice värden i riksdagshuset innehafvande lägenhet skulle upplätas åt den person, som komme att bestrida begge befattningarne. Om nemligen en sådan förening komme att ega rum på det sättet, att begge befattningarne blefve åt biblioteksföreståndaren uppdagna, erfordrades naturligtvis för hans lämplighet att dessa befattningar bestrida ingalunda, att åt honom anvisades en annan bostad, utan kunde vid sådant förhållande biblioteksföreståndaren utan olägenhet bibehållas vid den för närvarande åt honom upplättna, invid biblioteket och således särdeles lämpligt belägna bostad samt ofvan berörda, nu åt vice värden upplättna lägenhet ställas till Riksdagens disposition.

Då det ökade utrymme, som kan för riksdagsbiblioteket erfordras, nu blifvit detsamma beredt och en hopslagning af vice värds- och biblioteksföreståndarebefattningarne således ej af denna orsak är behöflig, samt ett beslut om en sådan hopslagning i allt fall, af ofvan antydda skäl, ej lämpligen torde böra af Riksdagen fattas, hemställer Utskottet,

att revisorernes ifrågavarande framställning samt Herrar Christen Assarssons, A. Anderssons och P. Engmans motion ej för närvarande må till någon vidare åtgärd föranleda.

5:o.

Angående bevillning för ett fideikommiss.

(Rev.-ber. sid. 50.)

Å sid. 50 och 51 af sin berättelse om riksgäldsverket redogöra revisorerne för nuvarande förhållandet med det mot fideikommissarien till egendomen Leufsta anhängiggjorda mål angående utbekommande af bevillning för nämnda fideikommiss.

Härjemte har i en inom Andra Kammaren väckt och till Utskottet remitterad motion (N:o 59) Herr *C. A. Larsson*, med omförmälade af 1875 års Riksdags beslut att åt fullmäktige i Riksgäldskontoret uppdraga att, när den förlust blefve känd, som genom ofvanberörda ärendes fördröjda behandling uppkommit, hos dem, som densamma föranledt, därför utsöka ersättning, föreslagit, att Riksdagen ville genom Stats-Utskottet infordra och i sammanhang med det lofvade utlåtandet angående Riksgäldskontorets styrelse och förvaltning, meddela upplysning jemväl derom, huruvida fullmäktige vidtagit några åtgärder, som kunde vara betryggande, ej mindre mot krafkets preskription, än ock mot bristande tillgång till gäldande af den förlust som, efter all sannolikhet, komme att drabba statsverket genom att fideikommissarien befriades från utgifvande af upplupna räntan.

Utskottet har öfver omförmälda motion begärt och erhållit fullmäktiges yttrande, af följande innehåll:

»Fullmäktige få i minnet återkalla, hurusom Riksdagen i skrifvelse den 8 Mars 1875 uppdrog åt fullmäktige att, när den förlust blefve känd, som genom ifrågavarande ärendes fördröjda behandling uppkommit, därför utsöka ersättning hos dem, som föranledt denna förlust. För fullgörande af detta uppdrag afläto fullmäktige under den 11 i samma månad till Kongl. Statskontoret en skrifvelse med anhållan, att detta embetsverk, efter det ärendet blifvit slutligen afgjort, behagade gifva fullmäktige del af ej mindre den slutliga resolutionen i berörda bevillningsmål än ock de öfriga handlingar, af hvilka fullmäktige, för ofvan omförmälda, dem gifna uppdrags fullgörande, kunde behöfva kändedom. Något svar å denna skrifvelse har ännu icke följt, hvadan det måste antagas, att slutlig resolution i berörda bevillningsmål ännu icke blifvit meddelad, hvilket antagande jemväl vinner bekräftelse af hvad Riksdagens senast församlade revisorer uti deras afgifna berättelse angående

»granskning af Riksgäldskontorets tillstånd och förvaltning sid. 50—51
 »rörande detta ärende omförmäla. Då det således ännu icke är känt,
 »om eller till hvad belopp förlust må hafva tillskyndats det allmänna ge-
 »nom ifrågavarande ärendes ofvan omförmälda fördröjda behandling, hafva
 »fullmäktige hvarken uti ordalydelsen af det dem lemnade särskilda upp-
 »drag eller i andra dem gifna föreskrifter funnit stöd för vidtagande redan
 »nu af de utaf motionären ifrågasatta åtgärder, hvilka dessutom synts
 »fullmäktige icke ännu vara behöfliga för krafvet bevarande mot pre-
 »skription, då den ifrågasatta försummelsen måste anses innefatta fortsätt-
 »ning af en och samma förseelse, samt rättigheten att utsöka skadestånd
 »enligt gällande lag bibehållas utan hinder deraf, att tid till åtals anstäl-
 »lande för tjänstefel må vara försuten; lärande det, innan utredning vun-
 »nits, om eller till hvad belopp förlust genom berörda förfarande må hafva
 »det allmänna tillskyndats eller hvilken eller hvilka dertill varit vållande,
 »vara för tidigt att, på sätt motionären ifrågasatt, vidtaga några åtgärder
 »till det allmännas betryggande mot bristande tillgång hos vederbörande
 »att gälda den befarade förlusten;»

Hvilket Utskottet till svar å nämnda motion härmed
 får meddela.

6:o.

Angående Gefle-Dala jernvägsaktiebolag.

(Rev.-ber. sid. 68. Utl. sid. 161.)

Den af flera föregående års statsrevisorer behandlade fråga, huru-
 vida ofvan nämnda bolag kontraktsevenligt har skyldighet att underkasta
 sig en ökad amortering af sin skuld till staten, har äfven utgjort före-
 mål för 1876 års statsrevisorerers begrundande. Statsrevisorerne hafva
 dervid stannat uti samma åsigt, som tillföre inom revisionen gjort sig
 gällande, grundad på tolkningen af 5 och 6 paragraferna i det mellan
 staten och bolaget gällande kontrakt, hvilka paragrafer hafva följande
 lydelse:

»§ 5.

»Afgifterna för passagerare- och varutrafiken skola utgå enligt af
 »Kongl. Maj:t, efter dertill af bolaget afgifvet förslag, i nåder faststald

»taxa, hvilken i allmänhet synes hvart femte år böra lämpas efter sig då »företeende förhållanden.»

»§ 6.

»Skulle behållna inkomsten af jernvägen, efter afdrag af den årliga »inbetalningen å det af staten erhållna lån, öfverstiga 6 procent å det be- »lopp, aktieegarne tillskjutit, ankommer på Kongl. Maj:t att, utom begag- »nandet af den i näst ofvan stående punkt Kongl. Maj:t förbehållna rätt »att pröfva och bestämma de enligt taxor utgående afgifter, föreskrifva »huru stor del af detta öfverskott skall afsättas, för att framdeles använ- »das till jernvägens förbättring eller vidare utsträckning. Uppgår den år- »liga behållningen ändock till åtta procent å aktieegarnes tillskott, eger »Kongl. Maj:t bestämma om och med hvad belopp den stadgade amorte- »ringen å sagde lån bör ökas.»

Med anledning af en utaf bolagsdirektionen i dess öfver 1874 års statsrevisorers framställning afgifna förklaring uttalad önskan, att saken måtte betraktas såsom en *ren kontraktsfråga* och icke lösas på mer eller mindre antagliga billighetsskäl, hafva statsrevisorerna nu sökt åstadkomma en juridisk utredning i ifrågavarande afseende, till hvilken Utskottet härmed får hänvisa. Enligt densamma borde ökandet af den stadgade amorteringen kontraktsenligt af Kongl. Maj:t bestämmas »i följd af hvarje års affärsresultat, år från år, med ett bestämdt belopp», och således ske icke »genom en *på förhand* bestämd tillökning i annuiteten, utan medelst användande af ett hvarje gång till siffran bestämdt belopp.»

Den omständighet, att bolaget medelst bifall till dess egna i afseende å amorteringens ökande gjorda framställningar hittills undvikit berörda, enligt revisorernes åsigt rigtiga kontraktstillämpning, syntes ur strängt rättslig och följaktligen kontraktsenlig synpunkt icke innefatta något hinder för en sådan tillämpning, då med-kontrahenten derom framstälde anspråk, och att ett sådant anspråk vore fullt befogadt, torde, enligt revisorernes åsigt, så mycket mindre kunna ifrågasättas, som, i händelse tillämpning af kontraktbestämmelsen egt rum allt från den tid, då bolagsmännen erhöilo 8 procent å aktiekapitalet, och år från år fortgått, staten längesedan skulle hafva återfått hela sin kapitalfordran. Då tiden nu nalkades för en ny pröfning af trafiktaxan, syntes allt skäl vara för handen att den omtvistade frågan komme till slutligt afgörande, helst bolagets utdelning, som enligt direktionens uppgifter år 1871 utgjorde 20 procent och sedermera enligt revisionsberättelserna för hvart och ett

af de följande åren 1872—1875 uppgått till 25 procent, betydligt öfverstege den antagna utdelningsprocenten af 8.

Hvad statsrevisorerna sålunda yttrat grundade sig på den af direktionen själf uttryckligen uttalade åsigt om sättet för frågans bedömande. Deremot ansågo äfven revisorerne det ej kunna förnekas att, sedan den ökade amorteringen, *vid sidan af kontraktet*, under flera år utgått efter *en helt annan metod*, än kontraktet förutsatte, det skulle för bolaget och dess aktieegare medföra ganska väsentliga glägenheter, om amorteringssättet plötsligen förändrades. Å andra sidan och då staten, som själf finge vidkännas en ränta af omkring 5 procent å de lån, staten i senare tider upptagit, med all rätt borde kunna fordra, att den återstående amorteringstiden för ett lån, som endast löpte med 2 procent årlig ränta, *så vidt i enlighet med gällande aftal ske kunde*, väsentligen förkortades eller att staten på annat sätt förminskade sin ränteförlust, har det synts statsrevisorerna, som skulle i afseende å statens återstående fordran, utgörande, efter den år 1875 verkställda amortering, 1,548,926 kronor 26 öre, statens och bolagets ömsesidiga anspråk i någon mån kunna sammanjemkas och derigenom denna under flera år omtvistade fråga bringas till ett slutligt afgörande. Om t. ex. den nu varande annuiteten, 6 procent å ursprungliga lånebeloppet 2,400,000 kronor, eller 144,000 kronor, under återstoden af amorteringstiden finge oförändrad utgå, men bolaget *derutöfver* åtog sig att å återstående lånebeloppet i stället för nuvarande 2 procent gälda 4 procent ränta, eller samma ränta, som erlägges för alla de lån, staten från år 1858 till år 1871 lemnat till understödjande af enskilda jernvägsanläggningar, efter hvilken tid räntan för sedermera beviljade dylika understöd höjdes till 5 procent, så komme *å ena sidan* bolaget att, med ändring af kontraktsföreskriften, bereda sig fördelen af *visshet* derom, att under i öfrigt oförändrade förhållanden utdelningsprocenten icke behöfde att underkastas någon annan nedsättning än den obetydliga, som föranleddes af räntetillökningen, hvilken dessutom år för år minskades, under det *å andra sidan* statens ränteförlust icke blefve särdeles betydande.

Statsrevisorerna hafva emellertid i nu omförmälda hänseenden icke velat framlägga några bestämda förslag, utan öfverlemnadt frågan till Riksdagens pröfning.

Jernvägsbolagets direktion har uti afgifvet och jemte revisionsberättelsen tryckt utlåtande, till hvilket Utskottet får hänvisa, sökt vederlägga den af revisorerne utvecklade åsigt samt, beträffande den af revisorerne antydningssvis omförmälda sammanjemkning, hvarigenom staten skulle, emot kontraktet, beredas en förhöjd ränteaftkomst å sin ännu åter-

stående kapitalfordran, samt bolaget åter förvärfva sig visshet om en temligen orubbad utdelningsprocent, förklarar det icke tillkomma direktio-
nen att diskutera den sålunda framkastade frågan i dess nuvarande form.

Utskottet finner en ytterligare förhöjning af amorteringen öfver-
ensstämmande ej blott med billighet, utan ock med innehållet af de i
kontraktet meddelade stadganden. Då Kongl. Maj:t antagligen under
innevarande år kommer att taga under nådig pröfning fastställande af
ny taxa för bolaget, torde ej heller någon tid vara mera lämplig än den
närvarande för bestämmande, huruvida amorteringen af bolagets statslån
må ytterligare ökas eller icke.

Utskottet hemställer alltså,

att Riksdagen måtte hos Kongl. Maj:t anhålla, det
Kongl. Maj:t täcktes taga i ompröfning, huruvida skäl
må förefinnas — att med begagnande af den i 6 § af kon-
traktet mellan staten och Gefle—Dala jernvägsaktiebolag
Kongl. Maj:t förbehållnarätt att, då den årliga behåll-
ningen öfverstiger åtta procent å aktieegarnes tillskott,
bestämma med huru stort belopp den stadgade amor-
teringen å statslånet bör ökas — föreskrifva en i för-
hållande till den öfver nämnda procenttal uppgående be-
hållningen ytterligare ökad årlig amortering af sagda lån.

7:o.

Angående åtskilliga med statslån understödda jernvägsaktiebolag.

(Rev.-ber. sid. 90, 92, 96, 100 och 116. Utl. sid. 165—170)

Förutom den framställning angående Gefle—Dala jernvägsaktiebolag,
öfver hvilken Utskottet i nästföregående punkt meddelat yttrande, hafva
revisorerna jemväl beträffande *Landskrona—Eslöfs jernvägsaktiebolag*,
Kristianstad—Hessleholms jernvägsaktiebolag, *Wexjö—Alfvesta jernvägs-*
aktiebolag och *Norbergs nya jernvägsaktiebolag* erinrat om de stadganden i
med samma bolag afslutade kontrakt, enligt hvilka det skulle på Kongl.
Maj:t ankomma att, utom begagnande af sin rätt att pröfva och bestämma
de enligt taxa utgående afgifterna, föreskrifva, huru stor del af bolagets
öfverskott skall afsättas till underhålls- och ombyggnadsfond eller ock
användas till ökande af den för de bolagen beviljade statslån stadgade

amortering; hvarjemte revisorerne, beträffande *Helsingborg—Landskrona—Eslöfs jernvägsaktiebolag* samt nyssnämnda *Norbergs nya jernvägsaktiebolag*, påpekat det sätt, hvarpå nämnda bolags reservfonder blifvit af dem använda.

Med afseende å hvad ofvannämnda fem bolags styrelser i afgifna och revisionsberättelsen bifogade förklaringar anfört, finner Utskottet sig sakna skäl att beträffande dem göra någon hemställan till Riksdagen om besluts fattande, helst redan sistlidne års riksdag i underdånig skrifvelse den 4 Mars 1876 — i och för åvägabringande af tillsyn om och huru de kontraktsbestämmelser, som reglera de med statslån understödda jernvägsaktiebolagens förhållande till staten, blifvit iakttagna samt för möjliggörande af ett riktigt bedömande om och i hvad mån skäl må förefinnas till begagnande af här ofvan omförmälda, enligt kontrakten Kongl. Maj:t tillerkända rätt — hos Kongl. Maj:t anhållit om åtgärders vidtagande i syfte att till Kongl. Maj:t måtte afgifvas sådana uppgifter, att vederbörande bolags ställning deraf kunde fullständigt bedömas, i hvilket afseende Riksdagen ansåg det ej vara nog att känna ett bolags ställning för ett enstaka år, utan nödigt vara att ega kännedom om bolagets inkomster, utgifter m. m. under så lång tid i ett sammanhang, att ett mera stadigvarande förhållande deraf kunde utrönas.

Enligt hvad Utskottet inhemtat, har Kongl. Maj:t anbefalt Styrelsen för allmänna väg- och vattenbyggnader att, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med de i Riksdagens berörda skrifvelse uttalade grundsatser, afgifva fullständigt förslag till instruktion för de ombud, som å statens vägnar deltaga i granskningen af jernvägsaktiebolagens förvaltning och räkenskaper.

Åtgärder i samma syfte, som revisorerne med sina framställningar om ifrågavarande bolag torde hafva afsett, äro således dels redan beslutade, dels under förberedande behörig handläggning; och det kan vid sådant förhållande äfven af denna anledning ej vara behöfligt eller lämpligt att nu, med ledning af endast ett års räkenskaper, om samma bolag fatta några särskilda beslut. Utskottet hemställer fördenskull,

att revisorerne framställningar angående Landskrona—Eslöfs jernvägsaktiebolag, Helsingborg—Landskrona—Eslöfs jernvägsaktiebolag, Kristianstad—Hessleholms jernvägsaktiebolag, Wexiö—Alfvesta jernvägsaktiebolag och Norbergs Nya jernvägsaktiebolag ej må till någon åtgärd föranleda.

8:o.

Angående Karlskrona—Wexjö jernvägsaktiebolag.

(Rev.-ber. sid. 120.)

Revisorerne hafva i sin berättelse upplyst, att Karlskrona—Wexjö jernvägsaktiebolag, som försunmat att infordra serien B af sitt aktiekapital och i stället till jernvägsanläggningen användt ett ganska betydligt belopp influtna trafikinkomster, uppå härom af fullmäktige framställd anmärkning förklarar sådana inkomster hafva blifvit använda endast till arbeten *utöfver* nådigst fastställd plan och kostnadsförslag.

Fullmäktige hafva med anledning häraf i underdånig skrivelse den 24 Augusti 1876 hos Kongl. Maj:t anhållit, det Kongl. Maj:t täcktes anbefalla vederbörande embetsmyndighet att föranstalta om en besigtning af jernvägsanläggningen i ändamål att få behörigen utrönt, huruvida, och, i sådant fall, till hvilket belopp de å jernvägsanläggningen i dess helhet nedlagda arbeten och kostnader rätteligen må anses öfverstiga hvad bolaget enligt fastställda planen med kostnadsförslag samt under iakttagande af de föreskrifter, som för arbetets utförande för öfrigt meddelats, varit skyldigt att utföra och vidkännas.

Vid läsningen af fullmäktiges protokoll har Utskottet inhemtat, att fullmäktige ytterligare den 14 sistlidne December till Kongl. Maj:t afgifvit infordradt underdånigt utlåtande i samma ämne.

Då ifrågavarande ärende ännu är på handläggning beroende, saknar Utskottet anledning att nu derom meddela något yttrande.

9:o.

Angående utlåning af liquidations- och amortisementsfondernas kontanta behållningar.

(Rev.-ber. sid. 128. Fullm. utl. sid. 158.)

Vid granskningen af låne- och säkerhetshandlingarne för de till förräntande af Riksgäldskontorets kontanta medel utlemnade lån hafva revisorerne funnit, att ett lån blifvit år 1875 utaf liquidations- och amorteringsfondernas kontanta behållningar beviljad och utlemnadt mot säkerhet af aktier i ett bolag. I anledning häraf hafva revisorerne erinrat, att den paragraf i Riksgäldskontorets reglemente, som afhandlade fruktbargörande af kontorets kontanta tillgångar, icke uppräknar *aktier* bland de

värdehandlingar, hvilka finge såsom säkerhet vid utlåning mottagas, och att, enligt revisorerne's uppfattning, stadgandet i berörde paragraf vore gällande för utlåning af *alla* Riksgäldskontorets *kontanta tillgångar*, således äfven af de behållningar, som kunde förefinnas å likvidations- och amorteringsfonderna. Men vid det förhållande att, efter hvad revisorerne erfarit, fullmäktige för sitt förfarande skulle velat hemta stöd af det uti flera för Riksgäldskontoret utfärdade reglementen förekommande stadgande, att de till likvidations- och amorteringsfonderna influtna medel borde, så vidt ske kunde och de för fonderade lånen föreskrifna amorterings- och ränteliquiditer medgäfve, städse göras fruktbarande på det sätt, fullmäktige ansåge mest ändamålsenligt och med statens säkerhet förenligt, hafva revisorerne, med hemtadt stöd jemväl af sista paragrafen i det år 1875 och flera föregående äfvensom innevarande år utfärdade reglemente, så lydande: »några tillförene meddelade och mot det nu utfärdade reglementet stridande stadganden angående Riksgäldskontorets förvaltning och dermed gemenskap egande ämnen få icke vidare åberopas och tillämpas», trott sig böra förhållandet för Riksdagen anmäla med hemställan, det Riksdagen vid utfärdande af nytt reglemente för Riksgäldskontoret må meddela den bestämmande föreskrift, som må anses erforderlig.

I sitt häröfver afgifna utlåtande hafva fullmäktige till en början andragit, att den af revisorerne åberopade reglementsparagraf angående Riksgäldskontorets utlåning innehåller, att »de till *Riksgäldskontoret* influtna medel eller aflemnade behållningar, äfvensom de för jernvägsbyggnaderna upplånta medel samt detta verks» (d. v. s. Riksgäldskontorets) »öfriga kontanta tillgångar skola, så vidt och så länge de icke behöfva användas för samma verk åliggande utbetalningar», på i reglementsstadgandet föreskrifvet sätt göras räntebärande.

Fullmäktige anföra vidare, att, enligt Riksdagens beslut, i Riksgäldskontoret föras tvenne särskilda böcker, den ena: »Riksgäldskontorets hufvudbok», och den andra: »Redovisning öfver de fonderade jernvägs-lånens likvidations- och amortissementsfonder». I öfverensstämmelse härmed hade ock Riksgäldskontoret två särskilda räkningar å sina behållningar i Riksbanken: bankoräkningen n:o 1 (Riksgäldskontorets) och bankoräkningen n:o 3 (likvidations- och amortissementsfondernas). Den senares medel hade ej ansetts för *Riksgäldskontorets* medel eller kontanta tillgångar, utan tvärtom utgjorde de belopp, som skulle till likvidations- och amortissementsfonderna utbetalas, Riksgäldskontorets *skulder* till dess liquiditen blifvit fullgjord; och denna skilnad mellan Riksgäldskontorets samt likvidations- och amortissementsfondernas medel vore så litet en endast formel eller på bokföring beroende, att, när någon gång

liquidations- och amortissementsfondernas behållningar tillfälligtvis måst för Riksgäldskontoret åliggande utbetalningar anlitas, detta endast skett *såsom lån och mot ränta*. I enlighet härmed hade ock det af revisorerne åberopade reglementsstadgandet angående kontorets utlåning ej ansetts på liquidations- och amortissementsfondernas behållningar tillämpligt, utan endast afse de på bankoräkningen n:o 1 innestående medel, och denna uppfattning syntes ända hitintills varit delad äfven af revisorerne, enär samma slag af aktier, som nu omförmäls, under en följd af år ofta blifvit antagne såsom hypotek vid förräntning af fondernas behållningar, utan att revisorerne, förr än nu, funnit sådant anmärkningsvärdt.

Då emellertid revisorerne anfört, att »efter hvad revisorerne erfarit, fullmäktige för sitt förfarande velat hemta stöd af» något tillförenc meddeladt, men nu ej längre gällande reglementsstadgande, hafva fullmäktige erinrat, att detta ej vore förhållandet. Utlåningen från liquidations- och amortissementsfonderna grundade sig nemligen ej på något reglementsstadgande, utan på den angående de svenska statslånen meddelade, i Kongl. Maj:ts nådiga kungörelser om desamma offentliggjorda bestämmelse, att de till lånens liquidations- och amortissementsfonder influtna medel, så vidt ske kunde och de fonderna åliggande liqvider medgäfv, städse skulle på säkert och ändamålsenligt sätt göras fruktbärande. Detta stadgande, som vore af kontrakts natur och, utan att behöfva i hvarje för Riksgäldskontoret utfärdadt reglemente intagas, egde bestånd så länge de respektive lånen vore oguldna, innefattade, såsom syntes, ej några närmare föreskrifter än att förräntningen skulle ske »på säkert och ändamålsenligt sätt»; och i detta afseende hade revisorerne ej, beträffande förevarande fall, framställt någon anmärkning.

I sammanhang härmed hafva fullmäktige i sitt utlåtande gjort en framställning, åsyftande någon ändring i berörda, angående Riksgäldskontorets utlåning meddelade reglementsstadgande. Utskottet ämnar vid uppgörande af förslag till det nya reglemente för Riksgäldskontoret, som af innevarande Riksdag kommer att utfärdas, taga fullmäktiges berörda framställning under öfvervägande och har nu endast att meddela yttrande öfver det af revisorerne anmärkta förhållande, för så vidt det med granskningen af Riksgäldskontorets förvaltning eger sammanhang. I detta afseende synas fullmäktige hafva till fulllo ådagalagt, att det ifrågavarande, ej från Riksgäldskontorets, utan från de fonderade lånens liquidations- och amortissementsfonder utbetalda lånets beviljande icke varit mot gällande stadganden stridande; på grund hvaraf Utskottet hemställer, att revisorerne ifrågavarande framställning, så vidt

den med granskningen af Riksgäldskontorets förvaltning eger sammanhang, icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

10:o.

Angående ett förändradt sätt för förande af Ombudsmannens diarium.

(Rev.-ber. sid. 129. Fullm. utl. sid. 159.)

Vid granskningen af det diarium, som det enligt gällande tjänstgöringsordning åligger ombudsmannen att föra öfver alla för någon åtgärds vidtagande till honom öfverlemnade handlingar, hafva revisorerne funnit, att de föreskrifna diariianteckningarne blifvit år från år fortsatta i samma bok. Som det, med afseende å den årliga granskningen af detta diarium, syns revisorerne vara särdeles lämpligt och ändamålsenligt, att ett nytt diarium för hvarje år upplades och dit öfverfördes alla de ärenden, som från föregående år funnes oafgjorda, hafva revisorerne härpå fäst at fullmäktiges uppmärksamhet.

Fullmäktige hafva i sitt utlåtande med anledning häraf meddelat, att de inkommande ärendena jemte de till desamma hörande handlingar i diariet antecknades under ny nummerföljd för hvarje år och att således i sjelfva verket nytt diarium för hvarje år upplades, om ock för flera år i ett och samma band, hvilket betydligt underlättade diariets användning, då, såsom ofta vore fallet, anteckningar för den förflutna tiden skulle uppletas, helst när detta diariiband vore försedt med alfabetiskt register i början af detsamma, i hvilket register ärendena vore, jemväl hvart och ett under sitt särskilda år, antecknade. Diariet vore nu fördt i enlighet med stadgandet i tjänstgöringsordningens 10 §, att detsamma skulle vara så inrättadt, att det *på ett ställe* innehölle upplysning om all den handläggning, hvarje särskildt mål erhållit. Att under nya nummer in- och utbalansera ärendena med dem tillhörande akter hade ej syns fullmäktige lämpligt; men för att underlätta den årliga granskningen af diariet hade fullmäktige, med anledning af revisorerne framställning, beslutat den ändring i de hittills gällande föreskrifterna om sättet för förande af ifrågavarande diarium, att de ärenden, hvilka vid utgången af ett år ej blifvit bragta till slut, skulle, dock med bibehållande af sina ursprungliga diariinumner, främst för det följande året i diariet antecknas och således diariet för hvarje år innehålla anteckning om ej blott de under året inkomna, utan äfven de under föregående år inkomna, men vid årets början ej till slut bragta ärenden.

Genom detta fullmäktiges beslut hafva fullmäktige ansett revisorernas syftemål vara till fullo uppnådt.

Utskottet hemställer,
att Riksdagen må härvid låta bero.

11:o.

Angående de till jernvägsanläggningar utbetalda belopp samt de för verkställande af dessa utbetalningar till Riksgäldskontoret influtna medel.

(Rev.-ber. sid. 32 och 132.)

Revisorerna hafva vid sin senast afgifna, likasom vid flera föregående berättelser fogat en bilaga, innefattande beräkning öfver de till statens och enskilda jernvägsanläggningar utbetalda belopp samt de medel, som genom upptagna statslån med flera inkomster för verkställande af dessa utbetalningar till Riksgäldskontoret influtit intill den 1 Oktober det år, då berättelsen afgifvits.

Den vid 1875 års revisionsberättelse fogade berörda beräkning, omfattande tiden till den 1 Oktober 1875, utvisade, att af för handen varande tillgångar, utöfver upptagna lån samt vissa andra uppgifna inkomster å 1,070,000 kronor, då verkstälts utbetalningar för ofvannämnda ändamål till belopp af 23,219,791 kronor 47 öre.

Den senast af revisorerna uppgjorda enahanda beräkning, omfattande tiden till den 1 Oktober 1876, slutar åter med ett saldo, utvisande, att upptagna statslån jemte ofvanberörda inkomster å 1,070,000 kronor öfverstiga de vid samma tid verkställda utbetalningarne med 6,128,504 kronor 55 öre.

Med anledning häraf anser Utskottet sig böra erinra, att den betydliga skillnad, som sålunda mellan de begge beräkningarnes saldon förefinnes, hufvudsakligen härrör deraf att i den senaste beräkningen upptagits hela det för 1876 års lån influtna belopp 25,481,826 kronor 89 öre, hvilket dock den 1 Oktober var till största delen oanvänt, ett förhållande, som bland annat utvisas deraf, att Riksgäldskontoret, i hvars behållningar visserligen till någon mindre del ännu ingå öfverskott å statsverkets inkomster, å nämnde dag hade medel till förräntning utlemnade till ett belopp af 26,238,704 kronor 39 öre.

12:o.

Angående ansvarsfrihet för Riksgäldskontorets styrelse.

Då Stats-Utskottet, vid den nu verkställda granskningen af Riksgäldskontorets styrelse och förvaltning, funnit fullmäktige i nämnda kontor hafva med nit och omsorg uppfyllt sitt viktiga och ansvarsfulla kall, tillstyrker Utskottet,

att fullmäktige må tillerkännas full ansvarsfrihet för alla beslut och åtgärder, som finnas antecknade uti deras protokoll från den 21 Januari 1876 till och med den 20 Januari 1877.

Stockholm den 10 Februari 1877.

På Stats-Utskottets vägnar:

CARL EKMAN.

Reservationer:

vid 1:sta punkten: (angående förhöjning af arfvodet för fullmäktige)
af Herrar *Carl Ifvarsson, P. O. Hörnsfeldt, Jöns Rundbäck, O. B. Olsson, Jan Andersson, Jonas Andersson* och *Sven Nilsson i Efveröd.*

vid 4:de punkten (angående beredande af ökadt utrymme för Riksdagens bibliotek):
af Herrar *Liss Olof Larsson, Jöns Rundbäck, Jonas Andersson* och *Sven Nilsson i Efveröd.*

vid 6:te punkten (angående Gefle—Dala jernvägsaktiebolag):
dels af Herrar C. Ekman, Grefve C. Beck-Friis, L. M. Nordenfelt, F. Hederstjerna och Grefve L. af Ugglas, hvilka ansågo, att Utskottets yttrande i denna del af utlåtandet bort hafva följande innehåll:

»Ehuru Utskottet finner en ytterligare förhöjning af amorteringen öfverensstämmande ej blott med billighet, utan ock med innehållet af de i kontraktet meddelade stadganden, anser dock Utskottet, vid det förhållande att Riksdagen öfverlemnadt åt Kongl. Maj:t att pröfva om och med hvad belopp den stadgade amorteringen å det ifrågavarande lånet skall ökas, samt att Kongl. Maj:t antagligen redan under innevarande år kommer att taga under nådig pröfning frågan om tillämpning af de uti 5 § af kontraktet intagna bestämmelser och dervid icke lärer underlåta att, på grund af kontraktets 6 §, tillse, det statens rätt och fördel varder behörigen iakttagen, någon framställning i ämnet icke vara af behovet pakallad, utan hemställer,

att revisorerne ifrågavarande framställning icke må till någon åtgärd föranleda.»

och dels af Herr Jöns Rundbäck, med hvilken instämt Herrar O. B. Olsson, J. Andersson J. E. Johansson samt Sven Nilsson och som anförde:

»Delande den uppfattning som senaste och flera föregående statsrevisorer uttalat samt Stats-Utskottet gillat, i fråga om skyldighet för Gefle—Dala jernvägsaktiebolag att öka amorteringen af det bolaget beviljade statslån, har jag dock så till vida skilt mig från Utskottets mening att jag anser att, då fullmäktige i Riksgäldskontoret ega att öfvervaka tillämpningen af de kontrakt, hvilka emellan staten och enskilda jernvägsbolag afslutats om för jernvägsanläggningar lemnade försträckningar, och att staten kommer i åtnjutande af all den rätt, som enligt dylika kontrakt blifvit åt staten inrymd, Riksdagen icke bör omedelbart hos Kongl. Maj:t göra den af Utskottet tillstyrkta framställningen om amorteringens ökande, utan i sådant hänseende uppdraga åt fullmäktige i Riksgäldskontoret att vidtaga erforderliga åtgärder.

I anledning här af får jag vördsammast föreslå,

att Riksdagen måtte åt fullmäktige i Riksgäldskontoret uppdraga vidtagande af alla de åtgärder, som kontraktens enligt erfordras för att bereda åt staten en ökad amortering af det till Gefle—Dala jernvägsaktiebolag lemnade lån å ursprungligt belopp 2,400,000 kronor.

Härjemte

Härjemte har Herr C. Petre begärt få antecknadt, att han icke deltagit i behandlingen af det i denna punkt omförmälda ärende.

vid 11:te punkten (angående de till jernvägsanläggningar utbetalda belopp):

af Herr L. M. Nordenfelt:

»Då ändamålet med den ifrågavarande tabellen, har varit att åskådligt utvisa, att hela de upplånade beloppen användas för jernvägar samt dessutom huru stora belopp af andra tillgångar som blifvit för samma ändamål anvisade, så har det syntts mig att Utskottet hade bort låta utreda huru mycket af 1875 och 1876 årens lån den 1 Oktober 1876 ännu icke vore användt för jernvägar; men då så icke skett, vill jag söka åstadkomma en utredning härom.

1875 års lån inbringade	kronor	17,143,823: 53.
1876 års lån	»	25,481,826: 89.
		Summa kronor 42,625,650: 42.

Deraf utbetalades för jernvägar:

före den 1 Oktober 1875	kronor	4,442,354: 40.
från nämnde dag till 1 Oktober 1876	»	11,500,000: —
		Summa kronor 15,942,354: 40.

Alltså återstod den 1 Oktober 1876 kronor 26,683,296: 02.